

содержание материала; в-третьих, отсутствие единой общеобразовательной базы и критериев работы учащихся снижает уровень самого обучения; в-четвертых, большую сложность представляет организация обучения. Данные недостатки, по мнению М.В. Кларина привели к разному качеству образования не только в различных штатах, городах, школах, но и внутри самого класса. Беседуя со студентами, прошедшими обучение в учебных заведениях США, а также анализируя наш собственный опыт, мы выяснили, что каждый ученик имеет право сделать выбор учебных предметов (помним обязательных) и уровень трудности обучения. Это позволяет набрать определенное количество баллов и занять место в рейтинговой таблице. От чего зависит, получит ли учащийся диплом или сертификат об окончании учебного заведения и во многом определяет его дальнейшую образовательную судьбу. Таким образом, основными способами изучения индивидуальных особенностей школьников являются планомерные систематические наблюдения за учеником, индивидуальные и групповые беседы на заранее намеченную тему, дополнительные учебные задачи и анализ способов рассуждений ученика, специальные задачи.

Главная цель средней общеобразовательной школы — способствовать умственному, нравственному, эмоциональному и физическому развитию личности, всемерно раскрывать ее творческие возможности, формировать основанное на общечеловеческих ценностях мировоззрение, гуманистические отношения, обеспечивать разнообразные условия для расцвета индивидуальности ребенка с учетом его возрастных особенностей — это личностно-ориентированное образование. Всякое обучение по своей сущности есть создание условий для развития личности. Личность — это психическая, духовная сущность человека, выступающая в разнообразных обобщенных системах качеств. Личностно-ориентированное образование ориентировано на ученика, на его личностные особенности, на культуру, на творчество как способ самоопределения человека в культуре и жизни.

Термин «дифференциация образования» обозначает разделение учебных планов и программ в специализированных школах, классах или в старших классах средней школы, осуществимое на факультативах

Принцип дифференцированного образовательного процесса как нельзя лучше способствует осуществлению личностного развития учащихся и подтверждает сущность и цели общего среднего образования.

Актуальность проблемы развития личности в рамках единого образовательного пространства «Школа-Вуз» заключается в том, что дифференцированный процесс обучения — это широкое использование различных форм, методов обучения и организации учебной деятельности на основе результатов психолого-педагогической диагностики учебных возможностей, склонностей, способностей

учащихся. Использование этих форм и методов, одним из которых является уровневая дифференциация, основываясь на индивидуальных особенностях обучаемых, создаются благоприятные условия для развития личности в личностно-ориентированном образовательном процессе. Отсюда следует:

- построение дифференцированного процесса обучения невозможно без учета индивидуальности каждого ученика как личности и присущим только ему личностным особенностям;
- обучение, основанное на уровневой дифференциации, не является целью, это средство развития личностных особенностей как индивидуальности;
- только раскрывая индивидуальные особенности каждого ученика в развитии, т.е. в дифференцированном процессе обучения, можно обеспечить осуществление личностно-ориентированного процесса обучения.

Основная задача дифференцированной организации учебной деятельности — раскрыть индивидуальность, помочь ей развиваться, устояться, проявиться, обрести избирательность и устойчивость к социальным воздействиям. Дифференцированное обучение сводится к выявлению и к максимальному развитию задатков и способностей каждого учащегося. Существенно важно, что при этом, общий уровень образования в средней школе должен быть одинаков для всех.

Развитие личности школьника в условиях дифференцированного обучения в личностно-ориентированном образовании ставит своей целью обеспечить учащимся свободный выбор обучения на вариативной основе дифференцированного подхода индивидуальных особенностей личности на основе государственного образовательного стандарта образования, выведенного на смысловой уровень.

С целью реализации дифференцированного подхода в обучении английскому языку используются технология дифференцированного обучения (т.е. разноуровневого обучения) с последующим разноуровневым контролем усвоения учебного материала. Дифференцированный подход в обучении английскому языку — это организация учебного процесса, при котором индивидуальные особенности каждого школьника учитываются во время организации учебной деятельности на уроке в конкретном классе, т.е. учащиеся разного уровня обученности специально объединяются в учебные группы «А», «В», «С» по следующим индивидуальным признакам:

- в группе «А» отбираются высокомотивированные учащиеся, одаренные дети, легко справляющиеся с заданиями, отвечающими Стандарту образования (высокий уровень обученности).

- в группе «В» отбираются мотивированные учащиеся, хорошо успевающие по предмету, но у которых все-таки иногда возникают трудности в выполнении того или иного задания контрольной работы, отвечающих Стандарту образования (повышенный уровень обученности)

-в группу «С» отбираются «слабомотивированные» учащиеся, которые не редко либо плохо успевают по предмету либо вообще не успевают.

Критериями отбора учащихся на тот или иной уровень (группы «А», «В», «С») будут служить результаты тестирования, основанного на материале, заданиях и требованиях базового уровня владения английским языком на каждой ступени обучения. Учет желания учащихся обязателен, если он хочет из группы «С» (по распределению учителя, основанного на результатах теста) перейти в группу «В», но не наоборот. Необходимо предоставлять нашим ученикам возможность взять на себя ответственность за самостоятельный выбор уровня усвоения и сложности учебного материала в зависимости от индивидуальных потребностей учащихся, но, ни в коем случае не допускать преднамеренного занижения своих способностей, т.к. такое предложение позитивно сказывается на мотивации изучения английского языка. Не следует забывать, что стандарт образования обязывает всех учителей английского языка дать своим подопечным среднее образование, т.е. усвоение базового уровня, при этом количество часов, отводимое на изучение той или иной темы, остается без изменений для всех учащихся данного класса.

Таким образом, используя дифференцированный подход к контролю усвоения учебного материала по английскому языку, мы гибко подошли к личностно-ориентированному обучению, при котором максимально раскрываются индивидуальные способности каждого ученика, имеющего возможность самостоятельно выбрать его доступный уровень и получить оценку по выбранному именно им уровню, а также реально помогающее ему добиваться новых, более высоких результатов. Следовательно, дифференцированный подход в обучении английскому языку – это современная необходимость и актуальность нашего времени, времени – информационно-компьютерных технологий и инновационных методов обучения в образовательной среде.

А теперь я хочу привести вариант дифференцированного контроля аудирования для седьмого класса общеобразовательных школ по английскому языку (3 часа в неделю) и занимающихся по учебнику М.З. Бибалетовой Enjoy English.

Цель: проверить уровень сформированности навыков аудирования у всех групп учащихся (level A, level B, level C). **Listening “Mr. Holland’s dream”.**

I shall read you the text three times by intervals. And after that the pupils of the first group (level A) have to put the sentences in a logical order according to the text. The pupils of the second group (level B) have to answer the questions according to the text. And the pupils of the third group (level C) Level A

Put the sentences in **the correct order:**

1. Then he began to go to his office on his bicycle.
2. He usually sat in his living room and read the newspaper.
3. It was not too hard for Mr. Holland to ride a bicycle.

4. He found little roads which were not really very narrow.

5. When Mr. Holland was a young man, he played a lot of football.

Listening “Mr. Holland’s”.

Level B

Answer the following questions:

1. What is Mr. Holland’s dream?
2. When did he play a lot of football?
3. Why had he always been thin and very strong?
4. Why did he become fat and very soft?
5. What was the advice of one of his friends?

Listening “Mr. Holland’s dream”. Level C

Circle the correct answer in your papers.

1. Was Mr. Holland fat or thin when he was young?

- A) He was slim. B) He was thin. C) He was thick. D) He was fat.
2. Was he fat, or thin, when he was forty?
A) He was fat. B) He was thin. C) He was thick. D) He was slim.
3. Who told him to get a bicycle?
A) His son did. B) His wife did. C) His mother did. D) A friend did.
4. Was it hard for him to learn to ride a bicycle again?
A) Sometimes it was very hard. B) Yes, it was very easy. C) Yes, it was very hard. D) No, it wasn’t.
5. When did he practice?
A) In the evening. B) In the morning. C) On his birthday. D) At weekends.

Level B:

- 1) His wish was not to become fatter and softer.
- 2) He played a lot of football, when he was a young man.
- 3) Because he played a lot of football.
- 4) He became fat and very soft, because he drove to work in a car and he usually sat a lot.
- 5) He advised him to stop going to his work by car and get a bicycle.

Критерии оценки при дифференцированном контроле навыков аудирования.

Level A:

- безошибок – отлично (5)
1-2 ошибки – хорошо (4)
3-4 ошибки – удовлетворительно (3)
5 и более 5ти ошибок – неудовлетворительно (2)

Level B:

- безошибок – отлично (5)
1-2 ошибки – хорошо (4)
3-4 ошибки – удовлетворительно (3)
5 и более 5ти ошибок – неудовлетворительно (2)

Level C:

- без ошибок – отлично (5)
1 ошибка – хорошо (4)
2 ошибки – удовлетворительно (3)
3 и более 3х ошибок – неудовлетворительно (2)

1. Шрейдер Ю.А. Сложные системы и космологические принципы. – В кн.: Системные исследования. Ежегодник. М., 1976 (краткое популярное изложение: Шрейдер Ю.А. Эвристика, или 44 способа познать мир. – Химия и жизнь, 1979, № 1)

2. Шенк Р. и др. Обработка концептуальной информации. М., 1980

3. Чейф У.Л. 1982. Данное, контрастивность, определенность, подлежащее, топики и точка зрения. – В кн.: Новое

зарубежной лингвистике, вып. XI. Современные синтаксические теории в американской лингвистике. М., 1982

4. Прикладная лингвистика. – В кн.: Новое в зарубежной лингвистике, вып. XII. М., 1983

5. Герасимов В.И. 1985 – К становлению «когнитивной грамматики». – В кн.: Современные зарубежные грамматические теории. М., 1985

6. Асеев В.Г. “Мотивация поведения и формирование личности”. М. 1976г.

7. Дульнев Г.М. “Учебно-воспитательная работа во вспомогательной школе”. М., “Просвещение”, 1981г.

8. Мирский С.Л. “Индивидуальный подход к учащимся вспомогательной школы в трудовом обучении”, М. “Педагогика”, 1990 г.

9. Патракеев В.Г. “Психолого-педагогическое изучение учащихся учителем труда” (журнал “Дефектология”, №6, 1996г.)

10. Шиф Ж.И. “Особенности умственного развития учащихся вспомогательной школы”, М., 1965 г

11. Копжасарова М.Р. Дифференциация как условие разноразностной подготовки учащихся общеобразовательной школы. Монография — Алматы, Зият Пресс 2005. — 100 с.

12. Кобдикова Ж.У. Педагогическая технология уровневой дифференциации обучения в средней школе. — Монография. — Алматы: «Print», 2000 — . 165 с.

13. Орлов В.А., Монахов В.М., Фирсов В.В. Дифференциация обучения в средней школе. // Советская педагогика. — 1990. — № 8 — с. 42-47.

14. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний. — М.: 1975.

15. Уман А.И. Учебные задания и процесс обучения. М., 1989

16. Унт Инге. Индивидуализация и дифференциация обучения. — М.: Педагогика, 1990. — 240 с.

Фирсов В.В. Дифференциация обучения на основе обязательных результатов обучения. — М.: 1994. — 321 с.

Д. А. Сабекова, А. Ш. Жарылқапова

БАЛАНЫҢ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕГІ БЕЙНЕЛЕУ ӘРЕКЕТІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ГЕНЕЗИСІ

Бейнелеу әрекетіне қызығушылық мектеп жасына дейінгі балалар арасында ең кең тараған қызығушылық түрі болып есептеледі. Бұл балалардың қоршаған орта туралы көзқарасын оларға өзінің қарым-қатынасын бейнелеу образдары арқылы тудырады. Біз «қызығушылық» ұғымының сипаттамасына сүйене отырып, бұл ұғым көңіл-күй құбылысын білдіретінін, қоршаған орта шындығы мен заттарды тануда бейнелеушілік бағыт ұстанатындығын, эстетикалық қабылдауын тереңдетіп, бейнелеу шығармашылығының туындауына әсерін тигізетінін байқадық. Сонымен қатар, ол балалардың білімі мен біліктілігінің жетілуіне әсер етіп, қабілеттілік пен бейімділіктің қалыптасуындағы негіз болып табылады.

Басқа сөзбен айтқанда, бейнелеу шығармашылығына қызығушылықты күрделі психикалық құрылым деп түсініп, оны балалардың дайындық кезіндегі көңіл-күй құбылысының көрінуі деп білу керек. Мұнда балалардың көңіл-күйінің көтерілуі, күрделі есептерді (мәселелерді) шешуде өз бетінше жұмыс істеуі, жұмыс нәтижесі үшін жауапкершіліктің артуы арқылы сипатталатын танымдық, эмоционалдық және табандылық белгілері өзінше бірігеді және бейнелеу шығармашылығына қызығушылық пәндік бағыт алуымен, кеңдігімен, тереңдігімен, беріктігімен, шыншылдығымен сипатталады. Дегенмен, берілген өлшемдер балалардың жас және дара ерекшеліктеріне, олардың тәрбиелеу ортасына тәуелді.

В.С.Мухина өзінің «Баланың бейнелеу шығармашылығы әлеуметтік тәжірибені игеру әдісі ретінде» атты еңбегінде қызығушылықтың қалыптасуында баланың қолына қалам алып, қағаз бетінде жүргізе бастаған шағына ерекше көңіл бөледі.

Бала кездейсоқ, бейберекет қимылдан біртіндеп саналы қимылға көшеді. Қолы анағұрлым жаттығып, штрихтар мен сызықтар біртіндеп мәнді сипаттарға ие бола бастайды. Алайда, бала оны саналы түрде қайталай алмайды. Оның салған суретінде әлі де мағынасыз қимылдар көп. Белгілі бір нәтиже алуға бір-бірімен қатысы жоқ қимылдарды қайталай беру арқасында бала сызықтар сызуға жаттығады, оның қимылдары неғұрлым батыл және жылдамдырақ бола бастайды. Бұл кезеңде пайда болған жартылай дөңгелек қимыл қайталау барысында неғұрлым қалыпты, айналмалы қимылға ауысады. Үш жасында бала парақ бетінде дөңгелек форма бере алады. Ал, ерекше жағдайларда мұндай мүмкіншілік жүйелі сурет салу барысында бұдан да ертерек жаста пайда болуы мүмкін.

Сонымен, кішкентай сәби аса қанағатпен форма құрастырушы қимылдарды еркін әрі сенімді түрде қайталай отырып, қалам ұстаған қолын жаттықтырады. Жасаған қимылдары көңілінен шықса, қолы икемге келіп жатса, ойлаған нәрсесін орындауға бағындыра алса бала эмоционалды-жағымды сезім, қанағаттанушылық сияқты күйді сезінеді.

Ерте жастағы сәби қолының қимылына, парақ бетіндегі жарқын сызықтарға, конфигурацияларға, штрихтарға аса қызықтап қарайды. Жалпы баланың бейнелеу шығармашылығында аса маңызды сәт туғанын оның салынған штрихтар мен сызықтардың сипатымен қолының қимылын салыстыра және олардың өзара байланысын түсіне бастағанда байқауға болады. Балалар олардан өзіне таныс заттарды таба бастайды. Бала енді сызықтар мен штрихтардан белгілі бір конфигурацияны алу үшін қимылдарын қайталауға ұмтылады. Бұл үрдіс бала тәжірибесіне

негізделген, тәжірибесі мол болған сайын бейнелеу шығармашылығының одан әрі дамуында баланың «ойы» да қызықты бола түседі. Баланың қимылы саналы сипат ала бастайды. Бұл кезеңнің маңыздысы-баланың салынған суреттен өзіне таныс затты тауып атауы емес, оның қимылдың бейнелеушілік мәнін түсіне бастауы болып табылады.

Қағазда қалам қалдырған іздерге қызығушылықтың пайда болуы мен қол қимылдарын бақылауға мүмкіндік туады, ал ол іс-әрекеттің нәтижелілігі мен үрдісіне қызығушылықты бекітуге, сонымен қатар қимылды жетілдіруге, оларды түрлердіруге және еріктің пайда болуына, саналы қайталаудың тууына әсер етеді.

Бірақ ерте жастағы бүлдіршіндердің іс-әрекетке қызығушылығы әлі тиянақты емес, сурет салуға ынтасы тек педагогтың ұсынысымен пайда болуы жиі кездеседі. Ал, алғашқы нышанның пайда болуын Е.И.Игнатъев баланың тәрбиелену жағдайымен міндетті түрде байланыстырады: «Баланың қаламмен қимылын тудыратын маңызды қоздырушы үлкендердің үлгісі, олардың сурет салуы және жазуы болып табылады. Нәресте ересектердің қолынан көрген қаламын алып қоюға тырысады. Кейде бала кездейсоқ немесе үлкендердің көмегімен қағаз бетінде бір немесе бірнеше сызықтар жүргізуі мүмкін».

Заттардың формасы, үлкендігі, нығыздығы, беріктігі және басқа да қасиеттерін бала алғашында үлкендердің басқаруымен тани бастайды. Заттар балалар үшін қоршаған кеңістікте үнемі тіршілік ететін және белгілі өзгермейтін қасиеттері бар болып көрінеді. Бала енді сол заттардың қасиеттерін тануға қызығушылық көрсетеді.

Қоршаған ортаға танымдық қызығушылығы дамымаған көптеген балалар тақырыптың топ шеңберінен шыға алмайды. Мектепке дейінгі кезеңде олар тек адамның, үйдің, ағаштың, гүлдердің суретін салады. Мұндай тар шеңберлілік баланың жалпы дамуына байланысты (баланың қоршаған ортаның алуан құбылысын көру қабілетінің дамымауы). Сонымен қатар, өзі құлына айналған біртекті географиялық құрылыстарға байланысты.

Балаларды айналасында болып жатқанның бәрі қызықтырады, олар кез-келген жаңа іс-әрекет, қимылға ынтасымен беріледі. Осыған байланысты баланың қызығушылығы үлкендерден гөрі анағұрлым бай деген пікір де жоқ емес. Бұл пікір негізді де, себебі нәресте енді ғана дүниені тани бастады. Ол үшін әр зат, оның сапасы мен өзгерісі жаңалық болып табылады, сондықтан оған бәрі де қызық. Алайда, Л.С.Выготскийдің пікірінше: «Бала мен үлкендердің қызығушылығы әртүрлі...Баланың тәжірибесі үлкендерге қарағанда анағұрлым кедей. Оның қызығушылығы қарапайым екендігі бізге белгілі».

А.Н.Леонтьевтің, А.В.Запорожецтің еңбектерінде көрсетілгендей, мектепке дейінгі балаларда уақытша, тез сөніп қалатын қызығушылық жиі кездеседі, ол бірқатар себептерге: адамның іс-әрекетіне, жарқын әсерге, қуыршақ театрының кейіпкерлеріне т.б байланысты болады. Ата-анасының кәсібі де

ойын кезінде әсерін тигізуі мүмкін. Мұндай қызығушылық түрін А.И.Божович эпизодтық деп сипаттайды.

Уақытша қызығушылықтар да маңызды қызмет атқарады, дер кезінде назарға алынған өтпелі қызығушылыққа сүйене отырып, оны тереңдету және жаңасын қалыптастыру керек.

Табысты іс-әрекет түріне қызығушылық алғашында сурет салу үрдісіне бағытталған немесе ойын үлгісіндегі конструкциялар жасау сияқты ойын қызығушылығы ретінде туындайды. Тек орта және жоғарғы мектепке дейінгі жаста ғана қызығушылық қимылдың нәтижесіне негізделіп, ойынның ықпалынан босайды. Жақсы нәтижеге жету қажеттілігі баланы өз әрекетін жоспарлауға, бақылауға үйретеді, осылайша ерікті дамытып, өз мінез-құлқын билей алуға мүмкіндік туғызады.

Сонымен қатар, әрекет нәтижесі әртүрлі балалардың табысқа жетуінің салыстырмалы негізі болып табылады. Егер де алғашында мұндай салыстырмалылықты балалар тобын қатыстыра отырып үлкендер жүргізсе, кейінірек осының нәтижесінде бала өз жұмысын салыстырып, өзінің қасиеттері мен табыстарын саналы түрде бағалай алады.

Мектепке дейінгі жасында оқу әрекеттерін саналы түрде орындау қалыптаса бастайды. Оқу әрекетінің негізгі ерекшелігі-нәтижеге жету емес, жаңа білімді, біліктілікті, бейімділікті меңгеру болып табылады.

Оқу үрдісінде баланың барлық психикалық дамуы іске асырылады десек те, алдыңғы ұрпақ жинақтаған тәжірибені жеткізуде, білім мен біліктіліктің едәуір бөлігін меңгеруде балаларға үлкендермен қарым-қатынас жасауы, олардың талаптарын, кеңестері мен тапсырмаларын орындауы үлкен әсер етеді және ойын кезінде, сурет салуда, құрастыру іс-әрекетінде үлкендердің мектеп жасына дейінгі балалармен түрлі тақырыптарға әңгімелесуі аса маңызды. Оқыту қарым-қатынастың түрлі формаларымен байланысты. Алайда, баланың даму дәрежесіне қарай ол жүйелі сипат алады. Қоғамдық мектеп жасына дейінгі тәрбие жағдайында балалар белгілі бағдарлама бойынша өткізілетін сабақтарда оқытылады. Мұнда әсіресе ойын әдістерін және табысты тапсырмалар қолдану тиімді. Мұнымен қатар, сабақта балаларға талап қойыла бастайды, бұл талаптар білім мен біліктілікті меңгерудің сапасы мен толықтығына, тәрбиешінің тапсырмасын орындау мен тыңдай білуіне байланысты. Оқу әрекетінің қарапайым элементтерін меңгеру-таным қызығушылығының негізі болып табылады.

Қоршаған орта туралы алуан түрлі мағлұматтар, үлкендердің көрсетуі мен айтулары, оның өзінің көріп-білгендері – балалардың мектепке дейінгі кезеңдегі таным сүйгіштігінің өсуінен, олардың сұрақтарының санының және сипатының өзгеруінен көрінеді. Егер 3-4 жаста тек сұрақтардың бірқатары ғана жаңа білім алуға бағытталса, ал мектеп алды кезеңде мұндай сұрақтар анағұрлым көбейіп, балалар түрлі құбылыстардың пайда болу себебін, олардың